

Tēze. Par dāvinājuma līguma formu (skatīt komentāru un pēcvārdu).

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta
2004.gada 6.oktobra**

SPRIEDUMS

lietā Nr. SKC - 481

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētājs senators R.Krauze
senators I.Fridrihsons,
senatore M.Zāgere,

piedaloties advokātei A.Gulbei,

2004. gada 6. oktobrī izskatīja atklātā tiesas sēdē prasītājas V.R. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004. gada 24. maija spriedumu V.R. prasības lietā pret V.R. par vienošanās par dzīvokļa dāvinājuma izpildi un kavējuma naudas piedziņu.

Noklausījies senatora I.Fridrihsona ziņojumu, advokātes A.G. paskaidrojumus, ka kasācijas sūdzība apmierināma un V.R. pilnvarotā pārstāvja V.K. paskaidrojumus, ka kasācijas sūdzība noraidāma, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

k o n s t a t ē j a

Talsu rajona dzimtsarakstu nodaļā 1991. gada 16. novembrī reģistrēta V.R. un V.R. laulība. Šajā laulībā 1992. gada 27. novembrī un 1995. gada 15. aprīlī dzimušas meitas V. un V., kurām V.R. maksā uzturlīdzekļus V.R. uz tiesas sprieduma pamata, sākot no 2000. gada 12. septembra (77./78.lpp.).

V.R. privatizējis divistabu dzīvokli Nr. 30 Rīgā, [...] ielā 17, kas saskaņā ar 1997. gada 10. oktobrī kadastrā 0100-386-0450 izdarītu ierakstu ir šī dzīvokļa īpašnieks.

2001. gada 5. martā starp laulātajiem V.R. un V.R. sastādīta vienošanās par labprātīgu materiālo un ar tiem saistīto finansiālo jautājumu atrisināšanu pirms laulības šķiršanas, tajā skaitā vienošanās 2.2. punktā noteikts, ka "laulātie ņem vērā, ka pēc laulības šķiršanas abi bērni paliek dzīvot pie laulātās. Lai nodrošinātu bērniem un laulātajai pienācīgus apstākļus, laulātais pēc laulības šķiršanas piešķir laulātai bez atlīdzības (dāvina) laulātā īpašumā esošo dzīvokli Nr. 30 Rīgā, [...] ielā 17 Laulātais apņemas 30 dienu laikā pēc sprieduma par laulības šķiršanu stāšanās spēkā noslēgt ar laulāto dāvinājuma līgumu par minētā dzīvokļa dāvināšanu laulātajai. Puses vienojas, ka gadījumā, ja laulātais savas vainas dēļ 30 dienu laikā pēc sprieduma par laulības šķiršanu stāšanās spēkā nenoslēgs ar laulāto minēto dāvinājuma līgumu, viņš maksās soda naudu 0,5 % apmērā no dzīvokļa kadastrālās vērtības par katru nokavēto dienu Laulātā piekrīt dāvinājumu pieņemt" (7.lpp.).

Ar Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2001. gada 12. decembra spriedumu šķirta V.R. un V.R. 1991. gada 16. novembrī Talsu rajona dzimtsarakstu nodaļā reģistrētā laulība.

V.R. 2002. gada 28. augustā cēlusi prasību pret V.R., lūdzot atzīt par spēkā esošu minēto vienošanos, atzīstot par notikušu nekustamā īpašuma – 30. dzīvokļa Rīgā, [...] ielā 17 dāvinājuma darījumu un uzliekot pienākumu V.R. noslēgt dāvinājuma līgumu par minētā dzīvokļa atsavināšanu V.R..

Ar Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2002. gada 31. oktobra spriedumu atzīta par spēkā esošu starp V.R. un V.R. 2001. gada 5. martā sastādītā vienošanās, uzliekot par pienākumu V.R. un V.R. noslēgt 30. dzīvokļa Rīgā, [...] ielā 17 dāvinājuma līgumu V.R. labā. No V.R. V.R. labā piedzīta soda (kavējuma) nauda Ls 2709,84.

Tiesa noraidījusi V.R. 2002. gada 3. oktobrī celto pretprasību par 2001. gada 5. martā sastādītās vienošanās atzīšanu par spēkā neesošu.

V.R. 2002. gada 28. novembrī iesniedzis apelācijas sūdzību par Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2002. gada 31. oktobra spriedumu – lūdzis apelācijas instances tiesu, lietu izskatot pēc būtības, prasību noraidīt un pretprasību apmierināt.

Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003. gada 26. maija lēmumu apmierināts V.R. pieteikums par prasības nodrošināšanu: aizliegts V.R. veikt darbības, kas saistītas ar nekustamā īpašuma – dzīvokļa Nr. 30 Rīgā, [...] ielā 17 aprūtināšanu vai atsavināšanu par labu jebkurām citām trešajām personām, ierakstot VZD Lielrīgas reģionālās nodaļas valsts kadastra reģistrā (kadastra Nr. 0100 386 0450) ķīlas tiesības atzīmi Ls 2709,84 minētajam nekustamajam īpašumam (69./70.lpp.).

Ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2003. gada 10. jūlija lēmumu minētais 2003. gada 26. maija lēmums atstāts negrozīts, V.R. blakus sūdzība par prasības nodrošināšanas atcelšanu noraidīta (88./89.lpp.).

Lietu izskatījusi sakarā ar V.R. iesniegto apelācijas sūdzību, ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004. gada 24. maija spriedumu V.R. prasība noraidīta. Sakarā ar V.R. atteikšanos no pretprasības tiesvedību daļā par pretprasību tiesa izbeigusi (Civilprocesa likuma 223. panta 4. punkts).

Kasācijas sūdzībā V.R. lūdz atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004. gada 24. maija spriedumu daļā, ar kuru viņas prasība noraidīta un lietu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā. Tiesa nepareizi tulkojusi Civillikuma 1483. panta 3. punktu, tādēļ nepareizi piemērojusi 1486. pantu, kad vajadzēja piemērot 1485., 1487., 1492., 1493. un 1779. pantu.

Pārbaudījis lietā esošā sprieduma likumību un argumentus, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473. panta pirmā daļa, kas reglamentē lietas izskatīšanas robežas kasācijas instances tiesā, Senāts uzskata, ka apelācijas instances tiesas spriedums atceļams daļā, ar kuru noraidīta V.R. prasība.

Lietā ir V.R. un V.R. 2001. gada 5. martā sastādītā vienošanās, ka V.R. piešķir bez atlīdzības (dāvina) V.R. viņa īpašumā Rīgā, [...] ielā 17 esošo 30. dzīvokli un V.R. piekrīt dāvinājumu pieņemt. Arī tiesa atzinusi, kā konstatēts spriedumā, ka “2001. gada 5. martā starp laulātajiem V.R. un V.R. sastādītā vienošanās, kurā sakarā ar turpmāko laulības šķiršanu

laulātie nolēma labprātīgi atrisināt savā starpā materiālos un ar tiem saistītos finansiālos jautājumus” (117.lpp.). Tomēr tiesa, atsaucoties uz Civillikuma 1483. panta 3. punktu un 1486. pantu, uzskatījusi, ka šādai vienošanās bez notariālā apliecinājuma, darījuma priekšmetam esot nekustamam īpašumam, nav juridiskas nozīmes (sprieduma tekstā – “gadījumos, kuros likums noteic taisīt darījumu pie notāra, iepriekšējā vienošanās vien, kaut arī izteikta sevišķā aktā, ir bez jebkāda spēka un nedod prasības tiesību “ – 118.lpp.).

Dāvinājuma līgums ir konsensuāls līgums, kad tā noslēgšanai pietiek ar apdāvināmā piekrišanu pieņemt dāvinājumu (Civillikuma 1915. pants). Konkrētā gadījumā, kā tas tieši izriet no minētās vienošanās – rakstiskā akta, šāds dāvinājuma līgums arī ticis noslēgts un V.R. kā piekritusī dāvinājumu pieņemt cēlusi prasību par vienošanās izpildi.

Likums neprasa notariālu formu dāvinājuma darījuma dalībniekiem, kā to, atsaucoties uz Civillikuma 1483. panta 3. punktu un 1486. pantu, uzskatījusi apelācijas instances tiesa, noraidot pirmās instances atsauci uz Civillikuma 1492. un 1485. pantu un pretēju secinājumu, ka dāvinājuma darījuma dalībniekiem (arī ar nekustamu īpašumu) nav obligāta darījuma notariālā forma.

Apelācijas instances tiesas atsauce uz Civillikuma 1483. panta 3. punktu un 1486. pantu pie konstatētajām tiesiskajām attiecībām ir acīmredzami nepareiza un neatbilstoša kā Civillikuma 1474. pantam, tā Civillikuma 1485. un 1492. pantam, kādus piemērojusi pirmās instances tiesa V.R. un V.R. 2001. gada 5. martā sastādītā un parakstītā privātā akta satura vērtējumā. Arī Civillikuma 1431. pants nosaka, ka akta parakstīšana uzskatāma par piekrišanu šim aktam, ja tā saturs parakstītājam bijis zināms un ja viņam tajā tiesiskajā darījumā ir personīga interese un ierunas tiesība.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004. gada 24. maija spriedumu daļā, ar kuru noraidīta V.R. prasība, atcelt un lietu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instancē citā tiesas sastāvā;

atmaksāt V.R. a/s “Latvijas Unibanka” Rīdzenes filiālē 2004.gada 10.jūnijā iemaksāto drošības naudu Ls 50 (piecdesmit).

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

R.Krauze

Senators

I.Fridrihsons

Senatore

M. Zāģere

Pēcvārds

Pēc apelācijas instances tiesas sprieduma V.R. minēto dzīvokli dāvinājis “Zvērinātam juridiskās palīdzības birojam EIRO TEMĪDA” SIA. Pamatojoties uz 2004. gada 11. jūnijā

noslēgto dāvinājuma līgumu, dzīvokļa nr. 30 [...] ielā 17, Rīgā īpašuma tiesības 2004. gada 17. jūnijā nostiprinātas “Zvērinātam juridiskās palīdzības birojam EIRO TEMĪDA” SIA, kas 2004. gada 12. augustā šo īpašumu pārdevis V.Ž.-D., kurai īpašuma tiesības nostiprinātas minētajā zemesgrāmatas nodalījumā 2004. gada 16. augustā. Pamatojoties uz 2004. gada 13. augustā noslēgtajiem diviem kredīta un ķīlas līgumiem 2004. gada 17. augustā kreditoram, Aizkraukles bankai uz minēto nekustamo īpašumu nostiprinātas ķīlas tiesības kā pirmā un otrā hipotēka.

Komentārs

Vai šādi darījumi, esot tiesas pieņemtajam lēmumam par prasības nodrošinājumu, varēja notikt?

Civilprocesa likuma 145. panta pirmajā daļā noteikts, ka ja prasība noraidīta, prasības nodrošinājums saglabājas līdz dienai, kad spriedums stājas likumīgā spēkā.

Civilprocesa likuma 434. pantā noteikts, ka apelācijas instances tiesas spriedums stājas likumīgā spēkā tā pasludināšanas brīdī.

Civilprocesa likuma 145. panta pirmās daļas piemērošanā un tulkojumā tiesu (tāpat arī citu institūciju) praksē nav vienveidības. Pamatoti tiek uzskatīts, ka šāda likuma normas redakcija nenodrošina attiecīgu tiesību subjektu materiālās intereses.

Tādēļ Civilprocesa likuma 145. panta pirmās daļas redakcija būtu jāgroza, nosakot prasības nodrošinājuma saglabāšanu līdz tiesas prāvas nobeigumam, ieskaitot tiesas procesu kasācijas instancē (sīkāk par to senatora I.Fridrihsona ziņojuma Latvijas Policijas akadēmijā atreferējumā, kas publicēts 2004. gada 18. maija Jurista vārdā Nr. 18 (323)).

Senators

I.Fridrihsons